

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62)

(S2024/00085)

Försäkringskassan begränsar yttrandet till de delar som berör vår verksamhet.

10.7 Samverkan mellan myndigheter vid villkorlig frigivning

I avsnittet föreslås att Kriminalvården ska få möjlighet att initiera en samordnad verkställighetsplan. Det är som utgångspunkt endast när samverkan rör en individ som har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom och som har behov av rehabiliteringsinsatser alternativt en individ som är i behov av insatser för att förebygga sjukdom som det är av värde att Försäkringskassan närvarar vid sådana typer av samverkansmöten. Att avsätta resurser för deltagande vid sådana möten kan även medföra ökade kostnader för de deltagande myndigheterna. Försäkringskassan tillstyrker därför förslaget om att endast regioner och kommuner ska vara skyldig att delta vid upprättandet av en samordnad verkställighetsplan.

12.3.3 Ökad möjlighet till sysselsättning och försörjning utan krav på drogfrihet

I utredningen anförs att Försäkringskassan har uppmärksammat att sjukpenningärenden där den försäkrade har skadligt bruk eller beroende bedömts olika i verksamheten och att vägledning behövs inom området. Det framhålls även att skadligt bruk eller beroende anses ingå i begreppet sociala förhållanden. Försäkringskassan har tidigare undersökt hur relationen mellan missbruksproblematik och sjukpenning ser ut. Den granskningen har inte utgått från definitionerna av skadligt bruk och beroende som används i betänkandet. Den gränsdragningsproblematik som anges i utredningen och som avser skadligt bruk och/eller beroende och sociala förhållanden kan med fördel undersökas för en enhetlig tillämpning. Den undersökningen bör göras utifrån hur vården numera ser på missbruk och beroende och den klassificering av tillstånd som finns inom vården.

I utredningen framkommer vidare att det sker ett informellt villkorande av läkare vid sjukskrivning där den enskilde förväntas hålla sig nykter eller att hålla sig till en plan om nykterhet. Det är inte Försäkringskassan som ställer sådana villkor inom ramen för sjukförsäkringen. Utgångspunkten för Försäkringskassans bedömning är att varje sjukdomstillstånd inverkan på arbetsförmågan ska bedömas var för sig. Även om sjukdomen har uppkommit på grund av ett missbruk så diskvalificerar inte det den enskilde från rätten till ersättning.

Det Försäkringskassans handläggare utreder är om den nedsatta arbetsförmågan beror på droganvändning, om droganvändningen leder till ökade begränsningar som i grunden beror på sjukdom, eller om droganvändning inte påverkar arbetsförmågan. Till sin hjälp har handläggaren bland annat en skrivning i Försäkringsmedicinskt beslutsstöd som säger att påverkan av droger eller alkohol i sig inte utgör grund för att läkaren ska sjukskriva. Om det inte finns en grund för att sjukskriva personen kan det inte heller sägas finnas grund för att bedöma att en person har rätt till ersättning från

sjukförsäkringen. Om påverkan inte i sig utgör arbetshinder kan sjukdom, inklusive missbruk, leda till nedsatt arbetsförmåga.

I fråga om vad som anförs om rehabilitering och samordning och hur det definieras i utredningen vill Försäkringskassan upplysa om att Försäkringskassan ser över vad som kan anses utgöra rehabilitering och samordning. För att Försäkringskassans ansvar för rehabilitering och samordning ska aktualiseras krävs att den enskildes arbetsförmåga bedöms vara nedsatt.

21.2.2 Målet för narkotikapolitiken kan behöva förändras

Utredningen förordar ett skifte från en målsättning om ett samhälle fritt från narkotika till ett samhälle med minskade skador av narkotika. Att stärka det skadereducerande arbetet skiljer sig från att försöka motverka bruk av narkotika, och kan som konsekvens innebära att Försäkringskassans utredare behöver en utökad kompetens om skadligt bruk och beroende.

21.2.4 Lågtröskelperspektiv kan förstärkas och omotiverade krav på drogfrihet

Utredningen har dragit slutsatsen att omfattningen av förekomsten av omotiverade krav på drogfrihet för att komma förmåner till del behöver analyseras. Eventuella förändringar på området bör baseras på problemets omfattning och allvarlighetsgrad. Försäkringskassan är därför positiv till en sådan kartläggning.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschef Marie Axelsson i närvaro av rättsliga experten Saga Henriksdotter, den senare som föredragande.

Marie Axelsson

Saga Henriksdotter